

PRAVALIA PISICEI CARE JOACA MINGEA

(U R M A R E)

Constătuirea pe care o avură cei doi soți fu așa de tăinică în cât mai întâiu nu se putu afla nimic din cele ce vorbiseră. Totuși Virginia care incurajase pe sora ei prin miș de sfaturi blânde îi făcu chiar hatirul de a se strecura până la ușa camerei de culcare a d-nei Wilhelm la care se făcea discuția, pentru a putea prinde câteva fraze. În prima călătorie pe care o făcu din catul al treilea într'al doilea, ea auzi pe tatăl ei strigând:

— Doamnă, vrei să-ți omori fica ?

— Dragă Augustino, zise Virginia surorii sale care plângea mereu, papa te apără !

— Și ce vor să facă lui Teodor ? întrebă nevinovata ființă.

Curioasa Virginia se cobori atunci din noș ; dar de data asta rămase mai multă vreme : ea află că Lebas iubia pe Augustina. Era scris, ca în această zi memorabilă, o casă, de obicei așa de liniștită, să devie un iad. D. Wilhelm desnădăjdui pe Iosef Lebas, descoperindu-și iubirea Augustinei pentru un străin. Lebas care înștiințase pe prietenul lui să ceară în căsătorie pe d-ra Virginia, își vedu speranțele nimicite. d-ra Virginia intris-tată de a afla că Iosef o refusase oare-cum, fu apucată de durere de cap. Zizania ivită între cei doi soți prin explicația pe care d-l și d-na Wilhelm o avuseseră împreună, și în care, pentru a treia oară în viața lor, fuseseră de păreri deosebite, se manifestă într'un mod teribil. În sfârșit la patru ceasuri după amiază, Augustina palidă, tremurândă și cu ochii roși, apăru înaintea părinților ei.

Biata copilă istorisi cu naivitate povestea prea scurtă a iubirei sale. Liniștită de vorbele tatălui ei, care-i făgăduise că o va asculta în tăcere, ea căpătă oare-care curaj, și pronunțând înaintea părinților, numele scumpului său Teodor de Sommervieux, ea avu viclenia de a accentua particula aristocratică. Cuprinsă de farmecul necunoscut de a vorbi de sentimentele ei, ea găsi destulă îndrăzneală pentru a declara cu o nevinovată hotărîre că iubește pe d. de Sommervieux, că-i scrisese, și adăugă cu lacrimile în ochi :

— Aș fi nenorocită dacă m'ați jertfi altuia.

— Dar, Augustino, se vede că nu știi ce va să zică un pictor ? strigă mama ei cu groază.

— Doamnă Wilhelm ! zise bătrînul părinte făcînd pe femeia lui să tacă.—Augustino, zise el, artiștii sînt în deobște niște muritori de foame. Sînt prea cheltuitori și niște destrăbălați. Am făcut furnituri pentru repositul domnul Iosef Vernet, pentru repositul domnul

Le Kain și pentru repositul D. Noverre. Ah ! dacă ai ști de câte ori domnul Noverre, d-l cavaler de Saint-Georges și mai cu seamă D. Philidor, l'aș tras pe sfoară pe bietul Chevrel ! Sînt ai dracului, știu eu ; aș o gură și niște maniere.... Ah ! nici o dată d-l Sumer... Somm..

— De Sommervieux, tată !

— Ei bine, de Sommervieux, fie ! nici o dată nu va fi așa de amabil cu tine cum a fost cu mine d-l cavaler de Saint-Georges, în ziua când am căpătat o sentință a consulilor contra lui. Tocmai de aceea, numai găsești azi așa oameni cum erau pe vremea aceea nobili.

— Dar, tată, d-l Teodor e nobil și m'a scris că era odată bogat. Pe tată-său îl cheama înainte de revoluție cavalerul de Sommervieux.

La aceste cuvinte, d-l Wilhelm privi pe teribila lui jumătate, care, ca toate femeile mînioase, lovia cu virful piciorului în podele și păstra o tăcere supărată ; ea se feria chiar să-și arunce ochii ei infuriate asupra Augustinei, și părea că lăsa d-lui Wilhelm toată răspunderea unei afaceri așa de serioase, de oare-ce păreri ei nu erau ascultate ; totuși, cu toată flegma ei aparentă, când vedu pe bărbatul ei așa de liniștit față de o catastrofă care nu avea de loc a face cu negoțul, ea strigă :

— În adevăr, domnule, ești de o slăbiciune cu fiecele d-tale..... dar.....

Sgomotul unei trăsurii care se opria la ușă, întrerupse de-odată cuvîntarea de care bătrînul negustor se temea. Într'o clipă, d-na Roguin fu în mijlocul odăii și privind pe cei trei actori ai acestei scene casnice, zise cu un aer de protecție :

— Știu tot, dragă verișoară.

D-na Roguin avea un cusur, acela de a crede că femeia unui notar din Paris putea să joace rolul unei protectoare.

— Știu tot, repetă ea, și vii în corabia lui Noe, ca și porumbița cu ramura de maslin. Am citit alegoria asta în *Geniul creștinismului*. zise ea întorcîndu-se spre d-na Wilhelm ; comparația trebuie să-ți placă, dragă verișoară. Știi, zise ea surîdînd și privind pe Augustina, că acest domn de Sommervieux este un om încântător ? M'a dat azi dimineață portretul meu făcut cu o mână de maestru. Face cel puțin 6000 de franci.

La aceste cuvinte ea lovi încet brațul d-lui Wilhelm. Bătrînul negustor nu se putu împiedeca de a face cu buzele o strămbătură care-i era particulară.

— Cunosc destul de bine pe d-l de Sommervieux, reluă porumbița. De vre-o 15 zile vine la soarelele mele, și este farmecul lor. Mă istorisise toate suferințele lui și m'ă luat de avocat. Știi de azi dimineață că adoară pe Augustina și o va avea. Ah! dragă verișoară, nu da din cap. Află că va fi făcut baron, și că a fost numit cavalier al legiunei de onoare prin însuși împăratul, al Salon. Roguin a devenit notarul lui și-i cunoaște afacerile. Ei bine, d-l de Sommervieux are în moșii o rentă de 12000 de galbeni. Știi că socrul unui om ca dînsul poate ajunge ceva, de pildă primarul arondismentului său! N'ăi vedut cum l-a făcut contele al imperiului și senator pe d-l Dupont, fiind-că a venit, în calitate de primar, să felicite pe împărat pentru intrarea lui în Viena? O! căsătoria asta o să se facă. Eū ador pe acest tîner așa de bun. Purtarea lui cătră Augustina nu se vede de cât în romane. N'ăi grijă, draguță, vei fi fericită, și toată lumea va voi să fie în locul teū. Am la soarelele mele pe doamna ducesă de Carigliano care e nebună după d-l de Sommervieux. Gurile rele spun că ea nu vine la mine de cât pentru dînsul, par'că unei ducese de țeri nu i-ar șede să vie la o Chevrel, a cărei familie burgheză datează de 100 de ani. — Augustino, reluă Roguin după o mică tăcere, am vedut portretul. Dumnezeu! cât e de frumos! Știi că împăratul a vrut să-l vadă? A zis ridînd vice-conetabilului, că dacă ar fi la curtea lui, unde vin atîția regi, multe femei frumoase ca aceea de pe portret, el se însărcinează să ție mereu pacea în Europa. Așa că-i măgulitor?

Furtunile cu cari începuse această zi, semănau, se vede, cu cele ale naturei, de oare-ce aduseră o vreme liniștită și senină. D-na Roguin, desfășură atâtea seducțiuni în cuvîntarea ei, știu să atace în același timp atâtea coarde în inimile seci ale d-lui și d-nei Wilhelm, încât la urmă găsi una care-i folosi. În această vreme ciudată, comerțul și finanțele aveau mai mult ca nică odată mania nebună de a se înrudi cu oamenii nobili, și generalii imperiului se folosiră destul de bine de aceste dispozițiuni. D-nul Wilhelm se ridică foarte mult contra acestei patimi condamnable. Axiomele lui favorite erau că, pentru a fi fericită, o femeie trebuie să se mărite cu un om din clasa ei; totdeauna, mai curînd saū mai tîrziu iți primești pedeapsa că ai vrut să te urci prea sus; iubirea resistă așa de puțin încurcăturilor gospodăriei, încât soții trebuie să găsească unul la altul însușiri solide pentru a putea fi fericiți; nu trebuie ca unul din soți să știe mai mult de cât celalalt, fiind-că mai întăiu de toate trebuie să se poată înțelege între ei; un bărbat care vorbește grecește și o femeie care vorbește latinește, sint în primejdie de a muri de foame. El inventase acest soiū de proverb. Asemăna căsătoriile făcute ast-fel, cu acele stofe vechi de mătase și de lână, la care mătasa sfirșește totdeauna prin a tăia lăna. Totuși, este atăta deșertăciune în fundul inimii omenești, încât prevederea cărmaciului care cărmuia așa de bine *Pisica ce joacă mîngea* fu învinsă de limbuța d-nei Roguin. Severa d-nă Wilhelm, cea dintăiu, găsi că iubirea ficei sae era un motiv destul de

puternic pentru a călca principiile și pentru a consimți să primească în casă pe d-l de Sommervieux; ea se hotărî a examina bine pe acest domn.

Bătrînul negustor merse să găsească pe Iosef Lebas, și-i arătă starea lucrurilor. La șase ceasuri și jumătate, sala de mîncare, zugrăvită de pictor, întruni sub acoperămintul ei de sticlă pe doamna și pe domnul Roguin, pe tînerul pictor și pe încântătoarea Augustina, pe Iosef Lebas care își suferea soarta cu resignare, și pe d-ra Virginia pe care n'o mai durea capul de loc. D-l și d-na Wilhelm își vedură în perspectivă pe copilele lor măritate și destinele *Pisicei care joacă mîngea*, date în mîni abile. Mulțumirea lor ajunse la culme, cînd la desert, Teodor le dăruie frumosul tablou pe care nu putuseră să-l vadă și care înfățișa interiorul acestei prăvălii vechi, căreia i se datora atăta fericire.

— Frumos e, nu-i vorbă! esclamă Wilhelm. Și cînd te gîndești că vroiaū să dea 30,000 de franci pentru tabloul ăsta...

— Ei, fiind-că sint panglicele mele pe dînsul! reluă d-na Wilhelm.

— Și stofele astea deslăcute, adăugă Lebas, iți vine să le iaī cu mîna.

— Draperiile sint totdeauna foarte frumoase pe un tablou, rîspunse pictorul. Am fi prea fericiți, noi artiștii moderni, dacă am ajunge la desăvîrșirea draperiilor din vechime.

— Vrea să zică iți place draperia? strigă Wilhelm. Atunci adu mîna tinere! Fiind-că stimezi comerțul, o să ne înțelegem. Ei, și de ce l'ar desprețui cineva? Lumea a început cu dînsul, de oare-ce Adam a vindut raiul pentru un măr. Asta știu că n'a fost o negustorie bună!

Și bătrînul negustor începu să ridă sgomotos, ațîțat cum era de șampania care curgea în belșug. Legătura care acoperia ochii tînerului artist era așa de groasă, încât viitorii lui socrii i se păruse amabili. El avu buna-voință de a-i invesele cu câteva asalturi de spirit, și ast-lel plăcu la toți. Seara, cînd salonul fu deșert și pe cînd d-na Wilhelm mergea da la masă la sobă, de la candelabre la șeșnice, suflănd în grabă luminările, bunul negustor, care vedea totdeauna limpede cînd era vorba de afaceri de bani, luă la o parte pe ficea lui, Augustina, o aședă pe genunchii și-i ținu această cuvîntare:

— Draga mea, te vei mărita cu d-l de Sommervieux, fiind-că o voești; e treaba ta dacă vrei să-ți întrebuintezi la noroc capitalul teū de fericire. Dar nu voiū lăsa ca să puī în primejdie cei 30,000 de franci pe care i-am câștigat prin muncă. N'am auđit eū pe descreeratul ăla zicînd astă-seară că banul e rotund ca să se poată rostogoli! Dacă e rotund pentru oamenii risipitori, e însă turtit pentru oamenii cari economisesc. Ei bine, băiatul ăsta așa de frumos spunea că-ți va cumpăra trăsuri, diamante. Are bani, las, să-i cheltuiască pentru tine, *bene sit!* nu m'amestec. Dar cât privește banii pe cari ți-i dau eū, nu vreaū ca galbenii strînși cu atita greutate să-i cheltuiască pe trăsuri și pe fleacuri. Cine cheltuește prea mult, nu-i nică odată bogat. Cu cei o sută de miī de

galbeni pe cari ți-i dau zestre, încă nu poți cumpăra tot Parisul. E drept că odată vei primi câteva sute de mii de franci, dar o să te fac să-ți aștepți mult. De aceea l'am luat pe logodnicul tău la o parte, și înțelegi că un om care a condus falimentul Lecoq a putut ușor îndupleca pe un artist să se căsătorească cu averile despărțite. Voiți fi atent la contract, pentru ca să se specifice darurile pe cari vrea să ți-le facă. S'apoi drăguță, eu nădăjduesc deja să fiu bunic și vreau să mă îngrijesc de nepoții mei: de aceea să-mi juri că nu vei subscrie nimic în chestie de bani, fără sfatul meu; și dacă voiți merge să regăsească prea curind pe d-l Chevreil, jură-mi că vei cere sfatul tinărului Lebas, cumnatul tău. Făgăduiește-mi asta.

— Da, tată, ți-o jur.

La aceste cuvinte zise încet, bătrînul își sărută fiica pe amindoi obraji. În seara asta, toți îndrăgostiții dormiră aproape tot așa de liniștiți ca și d-l și d-na Wilhelm.

Câteva luni după această Duminecă memorabilă, altarul bisericii Saint-Leu fu martor la două căsătorii deosebite. Augustina și Teodor se infățișară în toată strălucirea fericirii lor, cu ochii umezi de bucurie în niște toalete elegante, așteptați de o trăsură luxoasă. Virginia, venită într-o birjă cu familia ei, și sprijinită de brațul tatălui său, urma cu umilință pe sora ei mai tinără, în cea mai simplă îmbrăcăminte, ca o umbră trebuitoare pentru armonia acestui tablou. D. Wilhelm își dăduse toate silințele posibile, pentru a obține ca Virginia să fie cununată la biserică înaintea Augustinei; avu însă durerea de a vedea clerul de sus și de jos, adresându-se în toate împrejurările miresei celei mai elegante. El auzi pe câțiva vecini de ai lui, cum aprobașu bunul simț a D-rei Virginia, care făcea, după ei, măritișul cel mai solid și rămânea credincioasă mahalalei; pe când din contra făcură din invidie câteva glume pe socoteala Augustinei care se mărită cu un artist, cu un nobil; ei adăogară cu un fel de spaimă că dacă soții Wilhelm aveașu ambiție, postăvăria era pierdută. Auzind pe un negustor bătrîn de evantaliuri care zicea că destrăbălutul acela o s'o sărăcească în curînd, Wilhelm se aplaudă în petto de prevederea lui în convențiunile matrimoniale. Seara, după un bal strălucit, urmat de una din acele mese bogate, a căror amintire începe să se peară la generația de azi, d-l și d-na Wilhelm rămaseră la otelul

lor din strada Colombier, unde se făcuse nunta, d-l și d-na Lebas se întoarseră în birja lor la vechia casă din Saint-Denis pentru a cărmui prăvălia *Pisicii care joacă mîngea*, iar artistul beat de fericire luă în brațe pe scumpa lui Augustina, o ridică repede din trăsură când ajunseră în strada Trois-Frères și o aduse într'un apartament înfrumusețat de toate artele.

Patima puternică a lui Teodor, făcu ca un an întreg să treacă ca o clipă, fără ca cel mai mic nor să vie să tulbure azurul cerului lor conjugal. Pentru acești doi îndrăgostiți, existența nu avu nimic supărător; Teodor răspândia asupra fiecărei zile, niște plăceri variate într'un mod de necreșut. Îi plăcea să treacă de la pornirea patimei, la langoarea voluptoasă în care sulețele rămân într'un fel de extaz liniștit. Nefiind în stare să reflecteze, Augustina se supunea fără rezistență fericirii ei: ea credea că nu face încă în deajuns, dându-se amorului permis și sfînt al căsătoriei; simplă și naivă, ea nu cunoștea, de alt-fel, nici cochetăria refuzului, nici stăpînirea pe care o domnișoară tinără din lumea mare, știe s'o capete prin niște capricii îndemănatice; iubia Erea mult pentru a se gândi la viitor și nu-și închipuia pã o viață așa de plăcută putea să înceteze vre-odată. Ea creșu că această iubire nestinsă va fi tot-deauna pentru dinsa cea mai frumoasă din toate podoabele, și că devotamentul și supunerea ei vor fi o atracție vecinică. În sfârșit, fericirea iubirii o făcuse așa de strălucitoare, că frumusețea îi insuflă mândria și-și dădu conștiința de a putea tot-deauna domni asupra unui om așa de ușor de aprins ca D. de Sommervieux. Ast-fel starea ei de femeie nu-și dădu alte învățături de cât acele ale dragostei. În sinul acestei fericiri, ea rămase neștiutoarea fetiță care trăia necunoscută în strada Saint-Denis, și nu se gândi de loc să-și ia maniere, instrucție, tonul lumii în care trebuia să trăiască. Cuvintele ei fiind cuvinte de iubire, ea deslășura într'insele în adevăr un fel de mlădioșie de spirit și oare-care delicateță de expresie; dar întrebunța limba comună tuturor femeilor, când sînt cuprinse de pasiune, care pare elementul lor. Dacă din întimplare Augustina exprima o idee discordantă cu acele ale lui Teodor, tinărul artist rîdea de dinsa cum rîde cineva de primele greșeli pe cari le face un străin, dar care sfârșesc prin a obosi dacă nu se corijează.

(Va urma)

După BALZAC, tr. de X.

S'a despoiat codrul de frunză

*Pustiș sînt văile și crîngul,
Pe luncă coasa nu mai sună,
În loc de ciocărlie și presuri
Pe lanuri ciorile s'adună.*

*Venit-a iarna, viscolește,
Cărările s'au troenit,
S'a despoiat codrul de frunză,
Și iazul morii s'a podit.*

*Și trist e codrul fără freamăt
Și fără murmur de isvoare
Și fără mierle, fără umbră
Și fără licărit de soare.*

T. DUȚU.